

Nr 291.

Av herr **Bogren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, angående förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

I proposition nr 207 till innevarande års riksdag framlägger Kungl. Maj:t till riksdagens omprövning och beslut förslag till grunder för förvaltningen av den i § 11 av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond. Av det propositionen åtföljda statsrådsprotokollet framgår, att såväl bland de sakkunniga, som enligt uppdrag utarbetat detta förslag som ock bland de myndigheter, vilkas yttrande över detsamma infordrats, rått mycket olika åsikter, dels om huru fondens medel böra placeras, och dels om vilken myndighet, som bör förvalta fonden samt sammansättningen av denna myndighet. Kungl. Maj:t har följt kommitténs flertals förslag. Detta skiljer sig i grundväsentliga delar från det förslag rörande pensionsfondens medelplacering och förvaltning, vilket pensionsstyrelsen ingav till Kungl. Maj:t den 1 maj 1914. Här föreslås bland annat, att åt pensionsstyrelsen bör lämnas uppdraget att förvalta fonden, »dock så att alla frågor, som röra utlåning av fondens medel, skulle handläggas av en särskild styrelse, bestående av chefen för pensionsstyrelsen såsom ordförande, dennes ställföreträdare som vice ordförande, ytterligare en ledamat av pensionsstyrelsen, en av Eders Kungl. Maj:t förordnad sakkunnig ävensom en av fullmäktige i riksbanken och en av fullmäktige i riksgäldskontoret.»

Det synes hava varit mycket svårt att komma ifrån det fullt riktiga och befogade i detta förslag. De starka divergenserna bland alla, som haft att i frågan yttra sig, synas bero på skilda uppfattningar om ägaren till och ändamålet med de medel, varom här är fråga. Pensionsstyrelsen utgår ifrån, att dessa medel rätteligen tillhöra de försäkrade. Det är deras årliga avgifter i olika former, som komma att bilda huvudmassan i denna miljardfond. Då så är, menar pensionsstyrelsen, måste fondens medel, så länge ske kan, utan att äventyra säkerheten och fondens ekonomiska intressen, placeras så, att de gagna folkförsäkringens ändamål.

En häremot stridande uppfattning utgår ifrån, att staten garanterar de försäkrade de förmåner, som i lagen av den 30 juni 1913 tillerkännas dem, varför staten får svara för eventuella risker och dessutom bidrager till fondens inkomster, varför fonden bör betraktas och förvaltas som en statens tillhörighet med vissa begränsningar. Med en sådan utgångspunkt kan man ju ej blott åtminstone till väsentlig del skilja fondens förvaltning från pensionsstyrelsen, utan även i stor utsträckning genom »inlåning» i riksgäldskontoret använda, enligt riksgäldsfullmäktiges förslag, åtminstone hälften av fondmedel till andra statens ändamål, givetvis alltid mot återbetalningsskyldighet till fonden jämte den ränta, varmed statens obligationer i allmänhet löpa.

Nu framlagda förslag utgör en kompromiss mellan dessa motsatta uppfattningar. Denna kompromiss har alla kompromissers kännetecken: den tillfredsställer ingen och den torde sakna förutsättningarna för att nöjaktigt fylla de uppgifter, man vill lägga på densamma.

Då här till kommer, att denna kompromiss skulle medföra inrättandet av ett nytt förvaltande verk, till en början visserligen i blygsamma dimensioner, 7 tjänstemän och en årlig stat på 30,000 kronor, så blir den än mer motbjudande, ej mindre då man känner, huru våra ämbetsverk ha stark benägenhet att fort växa ut i avseende på ämbetsmännens antal och löner etc. Ej underligt, om staten bör så långt möjligt är under nu rådande förhållanden skonad från belastningen av nya ämbetsverk. Och detta dess mer, som intet trängande behov här föreligger, utan den föreslagna sjuhövdade ämbetsmyndigheten skulle redan från början äga mindre förutsättningar att fylla sin uppgift, än en redan befintlig myndighet, pensionsstyrelsen, skulle fylla densamma.

Föredragande departementschefen har, om man får döma efter hans yttranden till det i ärendet förda statsrådsprotokollet, haft svårt att komma ifrån den uppfattningen, att detta stora ärende skulle ligga bäst i pensionsstyrelsens händer. Han yttrar bl. a.:

»Vad anginge den myndighet, vilken skulle handhava förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden, måste denna äga förutsättningar att kunna tillgodose icke blott de rent ekonomiska synpunkterna utan även — och detta icke minst — de särskilda intressen, som genom placeringarna borde stödjas. Om så skulle kunna ske, följde nästan självfallet, att samma myndighet, som handhade försäkringen, även måste handhava fondens förvaltning, och att man härvid knappast kunde ifrågasätta en uppdelning av dessa två grenar av samma arbete på olika myndigheter.» Och vidare:

»I huvudsaklig anslutning till vad kommittén anfört, finner jag självfallet, att förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden måste i allt väsentligt ordnas med hänsyn till det ändamål, för vilket fondmedlen uppsamlas, och att följaktligen för pensionsförsäkringen främmande synpunkter härvid icke få göra sig gällande. Fonden bör vara att betrakta såsom de försäkrades egendom och därför förvaltas på det sätt, som bäst överensstämmer med de försäkrades intresse.»

Slutligen anför herr statsrådet:

»Jag tillåter mig för övrigt i detta sammanhang erinra om den av kommittén lämnade utredningen rörande den tyska invaliditetsförsäkringens förmögenhetsförvaltning. Av denna utredning inhämtas, att de tyska invaliditetsförsäkringsanstalternas styrelser själva förvalta försäkringens fonder. Den erfarenhet, som under årens lopp vunnits beträffande denna i omedelbart samband med själva försäkringen stående förvaltning, synes ock hava bestyrkt dess lämplighet och ändamålsenlighet.»

Man har från Tyskland en 25-årig erfarenhet om, att pensionsstyrelsen där på ett i alla avseenden fullt tillfredsställande sätt även förvaltat försäkringsfonderna med deras enormt stora kapital. Varför då inte följa detta beprövade system, utan här kasta sig in på nya oför sökta vägar?

Talet om staten som garanti för, att pensionsfonden skall fylla sina förpliktelser mot de försäkrade svävar i luften. Denna garanti lämnar fonden själv, om dess ledning och förvaltning ej ryckes in på för dess ändamål främmande verksamhetsområden. De matematiska beräkningar, varpå fonden och dess verksamhet äro byggda, äro sådana, att fonden skulle kunna fylla sina förpliktelser, även om staten ej lämnade något bidrag vare sig till fonden eller dess förvaltning. Då därtill kommer, att fondens verksamhet avser att höja folkhälsan, så långt som möjligt förekomma invaliditet samt lämna invaliditets- och ålderdomspensioner, så inses lätt, att det gagn, som vinnes genom en sådan fondens verksamhet är så stort och mångartat, att dess betydelse för stat och kommun ej torde kunna överskattas. Staten bör därför låta fondens medel vara fredade för dess avsedda ändamål. Kommuner och välgörenhetsinrättningar torde med rätta kunna ha närmare anspråk på lån ur denna fond, än staten, som torde ha lättare att fylla sina lånebehov än de nämnda lånesökarne. Därtill kommer, att om och när fondstyrelsen uppträder på marknaden som köpare av statens obligationer, riksgäldskontoret torde därmed gagnas bättre, än om denna köpare föres ur marknaden därigenom, att en stor del av fondens medel tvångsbindes i

riksgäldskontoret. Då detta tvivelsutan kommer att uppträda som den största lånsökaren i fonden, synes det vara oegentligt, att en av riksgäldsfullmäktige skall sitta som medbeslutande i styrelsen för fonden. Däremot synes det från flera synpunkter vara välbetänkt, att en av riksbanksfullmäktige får plats i denna styrelse för att där råda och deltaga i beslut om utlåning av fondens medel. Då riksbanken har till uppgift att reglera landets kontanta valuta, synes självfallet, att ett nära samarbete möjliggöres mellan riksbanken och landets största fond.

På grund av vad jag här anfört, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 207 rörande styrelse för pensionsfondens förvaltning, att denna förvaltning anförtros åt pensionsstyrelsen, dock så att alla frågor, som röra utlåning av fondens medel, skola handläggas av en särskild styrelse, bestående av chefen för pensionsstyrelsen såsom ordförande, dennes ställföreträdare såsom vice ordförande, ytterligare en ledamot i pensionsstyrelsen, en av Kungl. Maj:t förordnad sakkunnig samt en av fullmäktige i riksbanken.

Stockholm den 6 maj 1916.

Oscar Bogren.